

Справи „Добрев проти Болгарії”

(„Dobrev v. Bulgaria”)

55389/00

та „Йорданов проти Болгарії”

(„Yordanov v. Bulgaria”)

56856/00

У рішеннях, ухвалених 10 серпня 2006 року у справах „Добрев проти Болгарії” та „Йорданов проти Болгарії”, Суд постановив, що:

- було порушено ст. 3 Конвенції (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) стосовно умов утримання під вартою заявників;
- мало місце порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) стосовно права негайно постати перед суддею чи іншою службовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу;
- мало місце порушення ст. 8 Конвенції (право на повагу до житла) щодо проведення незаконного обшуку помешкань заявників.

Крім того, у справі «Добрев проти Болгарії» Суд постановив, що:

- мало місце порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність);
- мало місце порушення ч. 4 ст. 5 Конвенції (право на встановлення судом без зволікання законності затримання);
- мало місце порушення ч. 5 ст. 5 Конвенції (захищене позовом право на відшкодування).

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд признав сплатити п. Добреву 3000 євро і п. Йорданову 2000 євро як компенсацію моральної шкоди, а також 1500 євро п. Добреву і 1000 євро п. Йорданову на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявники Радослав Веселінов Добрев, 1978 р.н., і Ніколай Доброміров Йорданов, 1969 р.н., є громадянами Болгарії. Пан Добрев проживає у м. Варна (Болгарія), а п. Йорданов – у м. Пазардчік (Болгарія).

26 серпня 1999 року у помешканні п. Добрева було проведено обшук. Ця слідча дія проводилась у зв’язку з розслідуванням крадіжки, де, під час якої з-поміж інших речей були викрадені телевізор та відеомагнітофон. Обшук у квартирі п. Йорданова відбувся

29 грудня 1999 року через підозру його у зберіганні наркотиків. При проведенні обшуку у помешканні п. Добрева було знайдено та вилучено телевізор і відеомагнітофон, а у помешканні п. Йорданова – наркотики. Заявники не були присутніми при проведенні цих слідчих дій. Відповідно до законодавства Болгарії у разі відсутності особи, яка проживає в обшукуваному приміщенні, хоча б один із двох понятих, присутніх при обшуку, повинен бути представником житлово-експлуатаційної організації чи органу місцевого самоврядування. Цієї законодавчої вимоги поліцією дотримано не було.

Обидва заявники були заарештовані в день проведення обшуку. Пан Добрев спершу був поміщений до слідчого ізолятора, де строк перебування як тимчасово затриманого, відповідно до законодавства, не може перевищувати 24 години, а о 17 год. 28 серпня 1999 року було видане ще одне розпорядження, за яким утримання під арештом п. Добрева у слідчому ізоляторі продовжили ще на 24 години. Обидва заявники перебували під арештом до прийняття рішень слідчим у даних справах та схвалення таких рішень прокуратурою. Їхні вимоги про звільнення з-під арешту не були задоволені.

Заявники утримувались у Регіональному слідчому центрі м. Пазардчік. Пан Добрев утримувався під арештом 2 місяці, а п. Йорданов – 3 місяці. Вони стверджували, що їхні камери кишіли щурами й тарганами, були занадто маленькими, переповненими та знаходились нижче рівня вулиці, без доступу свіжого повітря та природного світла. Для справляння гігієнічних потреб ув'язненими використовувалось відро, а про гарячу воду чи мило не було й мови. Їм не дозволялось займатись фізичними вправами, читати будь-яку літературу.

Пізніше п. Добрева перевели у в'язницю м. Пазардчік, де він утримувався у подібних умовах протягом 7 місяців.

Зміст рішень Суду

Заявники скаржились на умови тримання їх під арештом, проведення незаконних обшуків у їхніх домівках та на порушення державою їх права негайно після затримання постати перед суддею. Обґрунтовуючи свої скарги, обидва заявники посилались на ст. 3, 5, 8 Конвенції та на ч. 1 ст. 6 Конвенції. П. Добрев також скаржився на порушення ст. 13 Конвенції (право на ефективний засіб правового захисту).

Суд зауважив, що оскільки в матеріалах справи не було жодних вказівок на те, що умови та режим утримання заявників були принизливими для них чи негативно вплинули на стан їхнього фізичного або психічного здоров'я, суворий режим, діючий у місцях їх утримання, не може вважатись принизливим з точки зору ст. 3 Конвенції.

Разом з тим, оцінивши в сукупності вплив невинувато суворого режиму та матеріальних умов утримання заарештованих, Суд дійшов висновку, що страждання та труднощі заявників перевищують неминучий рівень страждань засуджених, які утримуються у звичайних умовах, а тому стрес, якого зазнали заявники при такому утриманні, виходить за межі допустимих страждань.

Оцінивши дії слідства та сторони обвинувачення в суді з огляду на роль, яку має виконувати обвинувачення у кримінальному процесі, Суд вважає, що у даній справі ні слідчий, ні прокурор не були достатньо незалежними та неупередженими відповідно до цілей ч. 3 ст. 5 Конвенції. Відтак, на думку Суду, була порушена ч. 3 ст. 5 Конвенції.

Суд постановив, що оскільки обшуки були проведені не відповідно до закону, мало місце порушення ст. 8 Конвенції.

Стосовно скарги п. Добрева, Суд звернув увагу на те, що заявник був заарештований 26 серпня 1999 року та, незважаючи на 24-годинне обмеження на утримання під арештом, черговий наказ про продовження його утримання був виданий лише о 17 год. 28 жовтня 1999 року. Відповідно до національного законодавства та Конвенції утримання під арештом заявника у цьому проміжку було незаконним. Отож, було порушено ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд вказав, що заявник також скаржитись на те, що суд більш ніж три місяці не розглядав питання про законність його арешту. Суд вважає, що такий строк утримання під арештом порушив право заявника на встановлення судом без зволікання законності затримання, а тому було порушено ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Суд також звернув увагу на те, що всупереч знайденим ним порушенням Конвенції попереднє ув'язнення заявника було визнане національними судами законним відповідно до законодавства Болгарії, а отже, п. Добрев не мав права на відшкодування завданої йому шкоди. Суд вбачає у цьому порушення ч. 5 ст. 5 Конвенції.

Скарги обох заявників на порушення ст. 6 та ст. 13 Конвенції Суд вважає неприйнятними.